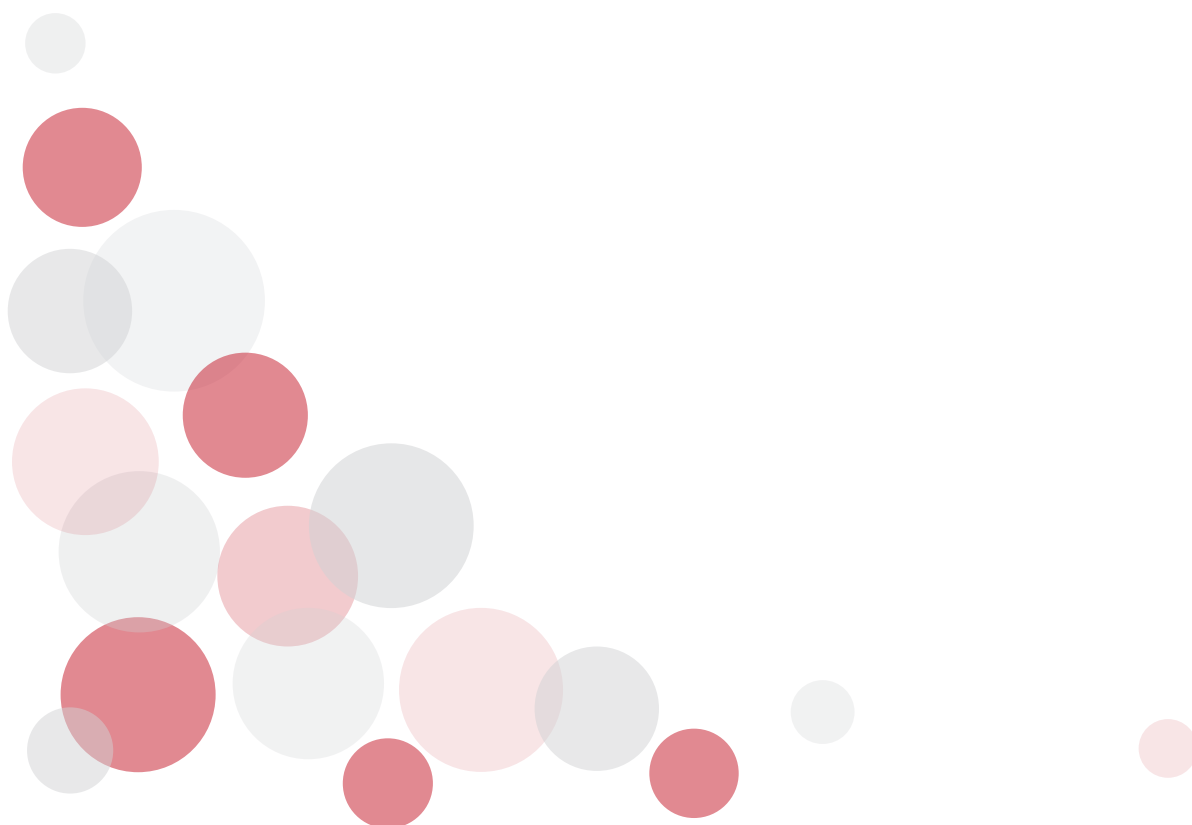

Małgorzata Charuba
Ewa Jaszczura, Dominika Kuźniak

Młodzieżowa debata
Od niepełnosprawności
do godności

Propozycja pracy wychowawczej z młodzieżą

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Poddębicach
ul. Narutowicza 13
99-200 Poddębice

tel./fax (43) 678-29-77

e-mail: ppppoddebice@wp.pl

Pomysł przedsięwzięcia i opracowanie materiałów:

Małgorzata Charuba, Ewa Jaszczura, Dominika Kuźniak

Konsultacja merytoryczna

Wydział Specjalnych Potrzeb Edukacyjnych ORE

Jolanta Rafał-Łuniewska

Redakcja i korekta

Elżbieta Gorazińska

Projekt okładki, layout, redakcja techniczna i skład

Barbara Jechalska

© Ośrodek Rozwoju Edukacji

Warszawa 2019

Wydanie I

00-478 Warszawa

Aleje Ujazdowskie 28

www.ore.edu.pl

Powiatowa młodzieżowa debata „Od niepełnosprawności do godności”

Poddębice, 16 maja 2019 r.

Autorki informują, iż materiał dotyczący debaty został przekazany do szkół biorących udział w przedsięwzięciu, Wydziału ds. Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Regionalnego Centrum Polityki Społecznej w Łodzi oraz Wydziału Zdrowia, Pomocy Społecznej, Oświaty i Kultury Starostwa Powiatowego w Poddębicach.

Spis treści

Wstęp	5
Krótką refleksja wprowadzająca w realia niepełnosprawności	6
Opis przedsięwzięcia Dni Godności Osób Niepełnosprawnych w powiecie poddębickim	6
Sprawozdanie z realizacji przedsięwzięcia	8
Prezentacja wytworów pracy grupowej uczestników debaty	11
Wytwory pracy dorosłych uczestników debaty	25
Podsumowanie	26

Wstęp

Od dłuższego już czasu w szkołach ogólnodostępnych coraz powszechniej wdrażana jest integracja w nauczaniu oraz wprowadzana edukacja włączająca, w następstwie których uczniowie niepełnosprawni realizują swój obowiązek szkolny w placówkach o powszechnym charakterze i zasięgu.

W świetle tych postępowych idei szczególnie ważne staje się sukcesywne kształtowanie u dzieci i młodzieży pozytywnych postaw społecznych, pozwalających osobom niepełnosprawnym czuć się dobrze w ogólnodostępnym środowisku edukacyjnym.

W warunkach współczesnego kształcenia i nowoczesnego podejścia do niepełnosprawności w działania wychowawcze placówek oświatowych wpisuje się problem godności osób dotkniętych deficytami. Ten ważny aspekt funkcjonowania niepełnosprawnych podopiecznych jest przedmiotem stałej troski szkół i przedszkoli, które na co dzień przyjmują wiele związanych z nim wyzwań.

Realizacji dodatkowych zadań związanych z ochroną osób niepełnosprawnych podjęła się Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Poddębicach, której pracownicy oprócz prowadzenia spotkań z niepełnosprawnymi dziećmi i ich rodzicami organizują w szkołach zajęcia kształtujące u uczniów postawę tolerancji, akceptacji i szacunku wobec niepełnosprawnych kolegów. Niezbędne informacje na temat sposobu traktowania dzieci z dysfunkcjami przez ich w pełni sprawnych rówieśników profesjonalści uzyskują dzięki konsultacjom z nauczycielami, rodzicami i uczniami.

Doświadczenie zawodowe i empatia poradnianych specjalistów pozwoliła im stanąć po stronie osób niepełnosprawnych. Codzienna praktyka nie tylko wyzwoliła zrozumienie, ale i wzbudziła refleksje prowokujące do zadawania ważnych pytań, na które niestety często nie znajdują odpowiedzi. Postawiła też każdego z nich przed wyzwaniem coraz pełniejszego przeżywania niepełnosprawności z osobami, których ona dotyka.

W nawiązaniu do obchodzonych na terenie powiatu poddębickiego Dni Godności Osób Niepełnosprawnych Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna we współpracy ze Starostwem Powiatowym w Poddębicach 16 maja 2019 r. zorganizowała spotkanie integracyjne *Od niepełnosprawności do godności*. W ramach przedsięwzięcia młodzież ze szkół powiatu została poproszona o refleksję na temat jakości życia z niepełnosprawnością i życia obok niej. Było to pierwsze tego typu wydarzenie z zakresu działań podejmowanych w środowisku lokalnym na rzecz ochrony osób niepełnosprawnych – organizatorzy obchodów mają jednak nadzieję, że nie ostatnie.

Z uwagi na znaczenie problematyki niepełnosprawności pomysłodawcy przedsięwzięcia, jego koordynatorzy i zarazem autorzy niniejszego materiału edukacyjnego pozwalają sobie przekazać go na potrzeby szkół. Jednocześnie wyrażają nadzieję, że będzie on dla zainteresowanych ciekawą lekturą, zwłaszcza że powstała na bazie grupowej pracy młodzieży uczestniczącej w przeprowadzeniu międzyszkolnej debaty.

Całość opracowania można wykorzystać jako pomoc do pracy z młodzieżą na tematy związane z poszanowaniem godności uczniów niepełnosprawnych. Może ono stanowić również

inspirację dla nauczycieli i wychowawców poszukujących pomysłów, na podstawie których będą realizować różnorodne formy pracy z uczniami, wśród których funkcjonują dzieci i młodzież z niepełnosprawnościami, a także o ich miejscu w gronie uczniów w pełni sprawnych.

Krótką refleksja wprowadzająca w realia niepełnosprawności

Niepełnosprawność to rodzaj określonej niedyspozycji, która:

- zaskakuje;
- jest ponad podziałami, nie ma dla niej znaczenia status społeczny osoby, której dotyczy;
- tak naprawdę jest efektem ślepej loterii losu;
- nikt nie chciałby jej doświadczać, ludzie zaznają jej bez pytania o zgodę i wbrew swojej woli;
- jeżeli pojawia się niespodziewanie i znenacka, stawia nas przed wyzwaniem;
- może być z nami albo blisko nas;
- przekształca system wartości oraz radykalnie zmienia jakość życia nie tylko dziecka, ale i całej jego rodziny;
- oznacza pokonywanie samego siebie i walkę o lepszą przyszłość;
- wiąże się z docieraniem do nieodkrytych wcześniej pokładów cierpliwości, pokory i nadziei na lepsze dni;
- jest cichym bohaterstwem w codziennym życiu.

Niepełnosprawność – bez względu na to, czy jest wrodzona czy nabyta – zawsze wyzwala trudne do przyjęcia emocje: rozpacz, bunt, osamotnienie, rozgoryczenie czy sprzeciw.

Po okresie szoku spowodowanego jej wystąpieniem i kryzysie emocjonalnym, a dalej – pozornym przystosowaniu się, i to w różnym iindywidualizowanym tempie – wiedzie, aż po okres akceptacji i konstruktywnego przystosowania, do odmiennych sytuacji i zupełnie innego życia niż wyobrażane wcześniej.

Niepełnosprawność prowadzi do poszukiwania pomocy, staje się oczywistością i wiernym towarzyszem życia.

Opis przedsięwzięcia Dni Godności Osób Niepełnosprawnych w powiecie poddębickim

Temat debaty: Od niepełnosprawności do godności

Organizatorzy:

- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Poddębicach
- Starostwo Powiatowe w Poddębicach

Honorowy patronat nad przedsięwzięciem:

- starosta poddębicki

Zasięg przedsięwzięcia:

- powiat poddębicki

Cele przedsięwzięcia:

- uwrażliwienie uczestników debaty na problematykę niepełnosprawności
- kształtowanie pozytywnej postawy wobec osób niepełnosprawnych
- łamanie stereotypów funkcjonujących w świadomości społecznej, dotyczących osób niepełnosprawnych
- integracja uczestników debaty z niepełnosprawnymi rówieśnikami
- promocja talentów osób niepełnosprawnych

Koordynatorzy debaty: Małgorzata Charuba, Dominika Kuźniak, Ewa Jaszczura

Partnerzy przedsięwzięcia:

- Zespół Placówek Edukacyjno-Wychowawczych i Rehabilitacyjnych w Stemplewie
- Warsztaty Terapii Zajęciowej w Wilkowicach
- Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy w Czepowie
- Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy w Pęczniewie

Termin debaty: 16 maja 2019 r.

Miejsce debaty: sala konferencyjna Starostwa Powiatowego w Poddębicach

Uczestnicy debaty:

- przedstawiciele uczniów klas VIII szkół podstawowych oraz klas III gimnazjalnych z powiatu poddębickiego
- przedstawiciele uczniów klas III Gimnazjum w Poddębicach
- przedstawiciele uczniów Zespołu Placówek Edukacyjno-Wychowawczych i Rehabilitacyjnych w Stemplewie

Imprezy towarzyszące debacie:

- wystawa prac plastycznych pensjonariuszy Warsztatów Terapii Zajęciowej w Wilkowicach oraz Powiatowego Środowiskowego Domu Samopomocy w Czepowie i Pęczniewie
- występ artystyczny w wykonaniu uczniów Zespołu Placówek Edukacyjno-Wychowawczych i Rehabilitacyjnych w Stemplewie

Forma pracy: debata

Metody pracy:

- burza mózgów, dyskusja

Program debaty:

1. Powitanie uczestników i zaproszonych gości – w formie tradycyjnej oraz integrującej.
2. Wprowadzenie do tematu Dni Godności Osób Niepełnosprawnych oraz istoty debaty.

3. Tematyka poruszanych zagadnień:

- Z czym kojarzymy określenie: niepełnosprawność?
- Rodzaje niepełnosprawności.
- Jak wyobrażamy sobie osobę niepełnosprawną?
- Jak osoby niepełnosprawne czują się w związku ze swoją niepełnosprawnością – czyli co myślą o sobie, co czują, jak siebie postrzegają?
- Potrzeby uczniów w klasie i szkole.
- Potrzeby uczniów niepełnosprawnych w klasie i szkole w kontekście potrzeb osób niepełnosprawnych.
- Na jakie bariery w klasie, szkole, życiu napotykają osoby niepełnosprawne?
- Postawy rówieśników wobec osób niepełnosprawnych w klasie, szkole, najbliższym środowisku – czyli jak są traktowane osoby niepełnosprawne przez swoich w pełni sprawnych rówieśników?
- Talenty osób niepełnosprawnych – czyli co potrafią, co im się udaje, jakie mają lub mogą mieć osiągnięcia i sukcesy?
- Czego osoby w pełni sprawne mogą uczyć się od niepełnosprawnych?
- Co dla osób w pełni sprawnych oznacza życie obok niepełnosprawnych?

4. Zagadnienia dla dorosłych uczestników debaty:

- Wizja wsparcia osób niepełnosprawnych w środowisku lokalnym.
- Sytuacja osób niepełnosprawnych w środowisku lokalnym.

5. Prezentacja na forum wytworów pracy grupowej.

6. Dyskusja na temat istoty wytworów pracy grupowej.

7. Występy artystyczne w wykonaniu uczniów zaproszonej szkoły specjalnej.

8. Na zakończenie – wręczenie podziękowań.

9. Podsumowanie spotkania – w formie integrującej i tradycyjnej.

Autorskie opracowanie przedsięwzięcia oraz jego prowadzenie:

Małgorzata Charuba, Dominika Kuźniak, Ewa Jaszczura

Sprawozdanie z realizacji przedsięwzięcia

W ramach obchodów Dni Godności Osób Niepełnosprawnych w powiecie poddębickim 16 maja 2019 r. w siedzibie Starostwa Powiatowego w Poddębicach odbyła się młodzieżowa debata *Od niepełnosprawności do godności*. Wydarzenie zostało zorganizowane przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Poddębicach oraz Starostwo Powiatowe według autorskiego pomysłu Małgorzaty Charuby, Dominiki Kuźniak i Ewy Jaszczury. Honorowy patronat nad przedsięwzięciem objęła Małgorzata Komajda – Starosta Poddębicki.

W wydarzeniu uczestniczyli przedstawiciele uczniów klas VIII szkół podstawowych oraz klas III gimnazjalnych ze wszystkich szkół powiatu poddębickiego oraz przedstawiciele uczniów klas III Gimnazjum w Poddębicach. Ostatecznie do udziału w spotkaniu zgłosiła się młodzież ze szkół podstawowych w Kłodnej, Uniejowie, Poddębicach, Domaniewie, Dalikowie, Bałdrzychowie, Wilamowie oraz Zygrach, jak również z Gimnazjum w Poddębicach.

Uczniowie będący uczestnikami debaty przybyli pod opieką dyrektorów szkół bądź nauczycieli. Spotkanie dodatkowo zaszczycili: starosta i wicestarosta powiatu poddębickiego,

członek Zarządu Powiatu w Poddębicach, dyrektor Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Poddębicach, dyrektor Powiatowego Środowiskowego Domu Samopomocy w Pęczniewie (wraz z pięcioma podopiecznymi i ich opiekunami), kierownik Warsztatów Terapii Zajęciowej w Wilkowicach, przedstawiciele Powiatowego Środowiskowego Domu Samopomocy w Czepowie, dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Poddębicach, naczelnik i zastępca naczelnika Wydziału Zdrowia, Pomocy Społecznej, Oświaty i Kultury Starostwa Powiatowego w Poddębicach oraz dziennikarze „Dziennika Łódzkiego”. W spotkaniu łącznie wzięło udział 67 osób, w tym 40 uczniów i 9 nauczycieli z 9 szkół.

Debatę towarzyszyły wystawy przepięknych i misternie wykonanych prac plastycznych autorstwa podopiecznych Warsztatów Terapii Zajęciowej w Wilkowicach, Powiatowego Środowiskowego Domu Samopomocy w Czepowie oraz Powiatowego Środowiskowego Domu Samopomocy w Pęczniewie. Szczególnego kolorytu nadał uroczystości barwny i emocjonalnie poruszający występ artystyczny *Niech słońce świeci dla niepełnosprawnych dzieci. Sprawiedliwa niesprawiedliwość* w wykonaniu uczniów Zespołu Placówek Edukacyjno-Wychowawczych i Rehabilitacyjnych w Stemplewie pod kierunkiem nauczycielek Jolanty Wawrzyniak i Beaty Maciejewskiej. Po przedstawieniu obdarowano występujących, opiekunów i ich szkoły upominkami ufundowanymi przez Starostwo Powiatowe w Poddębicach.

W integracyjną atmosferę spotkania wprowadził uczestników wspólny taniec *Swing w ulicze*, a po przedstawieniu problematyki debaty rozpoczęła się jej część warsztatowa. Nad właściwym przebiegiem spotkania czuwały pracownice Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej – Ewa Jaszczura, Dominika Kuźniak, Małgorzata Charuba oraz Katarzyna Pełczyńska.

Podczas warsztatów młodzież i dorośli pracowali w grupach nad problematyką wyżej wymienionych zagadnień. Na zakończenie części warsztatowej zaprezentowano na forum wytwory pracy grupowej uczestników debaty oraz przedstawiono opracowaną na potrzeby spotkania prezentację multimedialną *Sławni niepełnosprawni*. W prezentacji znalazły się sylwetki osób niepełnosprawnych, które odegrały znaczącą rolę w kulturze, sporcie, nauce i pracy charytatywnej, bez których świat byłby uboższy. Materiał okazał się bardzo interesujący dla młodych uczestników debaty.

Po podsumowaniu pracy warsztatowej starosta powiatu poddębickiego oraz członek Zarządu Powiatu w Poddębicach – w podziękowaniu za udział w przedsięwzięciu – wręczyli na ręce dyrektorów i nauczycieli certyfikaty *Szkoła miejscem przyjaznym osobom niepełnosprawnym*.

Podziękowania i podarunki dla podopiecznych za uświetnienie wydarzenia wystawą prac plastycznych przekazano do Powiatowego Środowiskowego Domu Samopomocy w Pęczniewie, Powiatowego Środowiskowego Domu Samopomocy w Czepowie oraz organizatorom Warsztatów Terapii Zajęciowych w Wilkowicach. Podziękowania przekazano także dyrektorowi oraz nauczycielkom przygotowującym występ uczniów Zespołu Placówek Edukacyjno-Wychowawczych i Rehabilitacyjnych w Stemplewie.

Podczas spotkania jego uczestnicy mieli możliwość konsumowania bardzo smacznych kanapek, przygotowanych przez uczniów Technikum Żywności i Usług Gastronomicznych w Poddębicach, oraz słodczy, ciepłych i zimnych napojów, ufundowanych przez organizatorów debaty.

Wydarzenie zakończyło się wykonaniem wspólnej fotografii, po czym toczyły się rozmowy kulturalne, których uczestnicy dzielili się wrażeniami i budującymi refleksjami. Tu i ówdzie zdarzało się usłyszeć, że „warto było dzisiaj tu być”.

Debata była szeroko promowana i komentowana. Relacja z niej została zamieszczona na stronie internetowej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Poddębicach, Starostwa Powiatu Poddębickiego, na portalach uniejów.net oraz ipoddebice.pl, jak również w witrynie Naszemiasto. Poddębice i EPD24.net. Fotorelację z wydarzenia włączono do kroniki Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Poddębicach.

Sprawozdanie z realizacji przedsięwzięcia zostało przekazane do Wydziału Zdrowia, Pomocy Społecznej, Oświaty i Kultury Starostwa Powiatowego w Poddębicach. Zaprezentowano je również na posiedzeniu rady pedagogicznej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, podsumowującym pracę placówki za rok szkolny 2018/2019.

Fragment scenariusza występu artystycznego

Niech słońce świeci dla niepełnosprawnych dzieci.

Sprawiedliwa niesprawiedliwość

Autorki scenariusza: Beata Maciejewska, Jolanta Wawrzyniak

Wykonanie: uczniowie Zespołu Placówek Edukacyjno-Wychowawczych i Rehabilitacyjnych w Stemplewie

(...)

Dzień dobry. Nazywam się Michał. Jestem jaki jestem.

Dobry Pan Bóg uczynił piękny świat, a na nim wszystkich nas.

Nie całkiem jednak niby do końca się udało, bo niektórym dał jakby czegoś za mało.

By między ludźmi dobro powstało, może w zamiarach Bożych tak być miało:

- jednego pnia bliźniaki drzewa natura czasem miewa,
- ze ślepym oczkiem kurka, choć ma piękne złote piórka,
- Ania, co jej nóżka jest krótsza i brakuje małego paluszka,
- Jacuś zupełnie bez rączek, co potrafi skakać jak bączek i Basia – ma już piętnaście lat, a w przedszkolu poznaje świat.

Gdyby wszyscy wszystko na świecie mieli, to by sobie wzajemnie pomagać nie chcieli.

Silni, ładni, mądrzy i zdrowi nie potrzebują tych z defektami ciała, rozumu i mowy.

Cieszymy się pięknymi darami Stwórcy w was, ale dostrzegajcie też dzieci Boga w nas.

Prosimy tylko o spełnienie marzenia jednego – traktujcie nas innych jak człowieka każdego. Bądźcie przy nas, nie odtrącajcie od siebie – my potrzebujemy pomocy, przyjaźni, my potrzebujemy ciebie, ciebie i ciebie.

Tekst – Beata Maciejewska

(...)

Dziękuję Ci [dobry Boże] że sprawiedliwość Twoja jest nierównością
to co mam i to czego nie mam

nawet to czego nie mam komu dać
zawsze jest komuś potrzebne

(...)

[Nierówni potrzebują siebie]

im najłatwiej zrozumieć że każdy jest dla wszystkich

[I jest dla kogo żyć!]

Wykorzystano fragmenty wiersza „Sprawiedliwość” księdza Jana Twardowskiego

Prezentacja wytworów pracy grupowej uczestników debaty

Poniższe opracowanie, dotyczące tematyki debaty, nie wyczerpuje zakresu odpowiedzi możliwych do udzielenia przez młodzież uczestniczącą w spotkaniu ze względu na ograniczenia czasowe narzucone przez organizatorów.

Przytoczone fragmenty wypowiedzi uczestników debaty mogą jednak stanowić inspirację do dalszych poszukiwań i przemyśleń związanych z problematyką niepełnosprawności.

Na potrzeby nauczycieli i wychowawców, którzy zdecydują się poprowadzić z uczniami w klasach czy całej szkole debaty na temat niepełnosprawności, zostały zamieszczone dodatkowe informacje, które mogą okazać się przydatne w pracy z młodzieżą.

Zagadnienie do analizy:

Z czym kojarzymy określenie: niepełnosprawność?

Skojarzenia młodzieży

Niepełnosprawność kojarzymy z:

- niezrozumiałością,
- chorobą,
- walką o lepszą przyszłość,
- wózkiem inwalidzkim,
- wykluczeniem,
- rehabilitacją,
- potrzebą większej uwagi,
- odmiennością.

Dodatkowe informacje poglądowe, przydatne w charakterystyce zagadnienia (materiał pomocniczy dla osób prowadzących)

Niepełnosprawność to długotrwały stan występowania pewnych ograniczeń w prawidłowym funkcjonowaniu organizmu człowieka, które spowodowane są obniżeniem sprawności funkcji fizycznych, psychicznych bądź umysłowych.

Niepełnosprawność to niemożność pełnego funkcjonowania w społeczeństwie na skutek napotykanym w otoczeniu barier społecznych, kulturowych, prawnych, politycznych, architektonicznych itd.

Niepełnosprawność to rodzaj dysfunkcji uniemożliwiającej człowiekowi normalne funkcjonowanie.

Niepełnosprawność to brak zdolności do wykonywania czynności w sposób lub w zakresie uważanym za normalny.

Niepełnosprawność to uszkodzenie – czyli utrata całkowita, częściowa, trwała lub okresowa, wrodzona lub nabyta, ustabilizowana lub progresywna – albo wada psychiczna, fizjologiczna, anatomiczna struktury organizmu.

Niepełnosprawność kojarzymy z:

- inwalidztwem,
- ograniczeniem,
- niedyspozycją,
- wadą,
- innością,
- cierpieniem,
- bólem,
- rozpaczą,
- problemami z odnalezieniem się w środowisku.

Zagadnienie do analizy:

Rodzaje niepełnosprawności

Skojarzenia młodzieży

Niepełnosprawność może być:

- genetyczna;
- nabyta;
- wrodzona;
- ruchowa – spowodowana np. amputacją, mózgowym porażeniem dziecięcym;
- intelektualna, np. zespół Downa;
- głuchoślepotą;
- niepełnosprawnością słuchu lub mowy;
- przejawem zespołu Tourette’a;
- następstwem choroby układu krążenia;
- wywołana stwardnieniem rozsianym;
- następstwem udaru mózgu;
- konsekwencją epilepsji;
- wywołana chorobą Alzheimera, demencją;
- spowodowana chorobą Parkinsona;
- uwarunkowana chorobami reumatycznymi;
- konsekwencją paraplegii, tetraplegii;
- następstwem cukrzycy;
- wynikiem depresji;
- konsekwencją bulimii i anoreksji;

- wywołana astmą;
- spowodowana chorobą układu moczowego;
- konsekwencją otyłości.

**Dodatkowe informacje poglądowe, przydatne w charakterystyce zagadnienia
(materiał pomocniczy dla osób prowadzących)**

W polskim systemie oświaty uczniem niepełnosprawnym jest ten uczeń, który wymaga stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy oraz posiada orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, wydane przez publiczną poradnię psychologiczno-pedagogiczną.

Uczniowie niepełnosprawni to osoby:

- niesłyszące;
- słabosłyszące;
- niewidome;
- słabowidzące;
- z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją;
- z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim, stopniu umiarkowanym lub znacznym;
- z autyzmem, w tym zespołem Aspergera;
- z niepełnosprawnościami sprzężonymi – kiedy u dziecka niesłyszącego lub słabosłyszącego, niewidomego lub słabowidzącego, z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją, z upośledzeniem umysłowym albo z autyzmem występuje co najmniej jeszcze jedna z wymienionych niepełnosprawności.

Inne skojarzenia związane z rodzajami niepełnosprawności:

- niepełnosprawność genetyczna, znana jako zespół Downa czy zespół Tourette’a;
- niepełnosprawność spowodowana chorobami układu krążenia: udarem mózgu, chorobami serca;
- niepełnosprawność wywołana chorobami układu nerwowego: stwardnieniem rozsianym, epilepsją, chorobą Alzheimera, demencją, chorobą Parkinsona;
- niepełnosprawność w następstwie chorób reumatycznych;
- niepełnosprawność w wyniku chorób psychosomatycznych: astmy oskrzelowej, choroby niedokrwiennej serca, choroby wrzodowej żołądka i dwunastnicy, cukrzycy, nadciśnienia tętniczego, nadczynności tarczycy, niektórych chorób skóry, niektórych postaci otyłości, zapalenia jelita grubego;
- niepełnosprawność w następstwie choroby układu moczowego;
- niepełnosprawność w wyniku chorób psychicznych, w tym depresji.

Zagadnienie do analizy:

Jak wyobrażamy sobie osobę niepełnosprawną?

Skojarzenia młodzieży

Uczeń niepełnosprawny to uczeń, który:

- wykonuje wolniej niektóre czynności;
- czasami różni się wyglądem od osób w pełni sprawnych;
- potrzebuje pomocy w wykonywaniu niektórych czynności;
- pragnie zrozumienia ze strony osób w pełni sprawnych;

- chce niekiedy być traktowany na równi z innymi;
- posługuje się różnymi urządzeniami, które pomagają mu w codziennym funkcjonowaniu;
- nie potrafi poprawnie wykonać pewnych czynności albo przychodzi mu to z niemałym trudem.

Dodatkowe informacje poglądowe, przydatne w charakterystyce zagadnienia (materiał pomocniczy dla osób prowadzących)

Wiele osób w pełni sprawnych, nie mając bezpośredniego kontaktu z osobami niepełnosprawnymi, różnie je sobie wyobraża, umniejszając nawet ich wartość, ale bywa też, że w świadomości tych osób niepełnosprawni funkcjonują realnie i pozytywnie.

Zdarza się jednak, że odbiór osób z dysfunkcjami nie jest pozytywny, co daje się słyszeć w rozmowach czy wynika to z relacji samych niepełnosprawnych. Postawy takie są następstwem stereotypów funkcjonujących w społeczeństwie.

Pozytywna wizja osoby niepełnosprawnej

Osoba niepełnosprawna to osoba:

- silna emocjonalnie,
- zaradna,
- waleczna,
- wytrwała,
- kochająca,
- otwarta na ludzi,
- prawdomówna,
- niezachowująca dystansu,
- dążąca do celu,
- odnosząca sukcesy,
- kontaktowa,
- życzliwa,
- akceptująca swoje ograniczenia fizyczne.

Negatywna wizja osoby niepełnosprawnej

Osoba niepełnosprawna to osoba:

- inna,
- bezbronna,
- gorsza od innych,
- odpychająca,
- dziwna,
- ociężała,
- powolna z powodu trudności w poruszaniu się,
- nieporadna,
- bezsilna,
- zmęczona,
- wyczerpana,
- uparta,
- nic niepotrafiąca,

- naiwna,
- niezdarna,
- niemądra,
- milcząca,
- pozostająca na uboczu,
- konfliktowa.

Zagadnienie do analizy:

Jak osoby niepełnosprawne czują się postrzegane w związku ze swoją niepełnosprawnością? Co myślą o sobie? Co czują? Jak się postrzegają?

Skojarzenia młodzieży

Osoby niepełnosprawne:

- są bardziej zmotywowane do działania,
- są wrażliwsze od osób zdrowych,
- zachowują się naturalnie,
- nie wstydzą się siebie i swojej niepełnosprawności,
- chętniej pomagają innym ludziom,
- dobrze sobie radzą z trudnościami,
- zawsze widzą pozytywy,
- potrafią bardzo wyraźnie okazywać uczucia,
- mimo swojej niepełnosprawności potrafią być szczęśliwsze od osób w pełni sprawnych i cieszyć się z rzeczy o mniejszym znaczeniu,
- czują się zagubione,
- czują się odrzucone,
- czują się niezrozumiane,
- czasami mają problem ze zrozumieniem pewnych spraw.

Dodatkowe informacje poglądowe, przydatne w charakterystyce zagadnienia (materiał pomocniczy dla osób prowadzących)

Podejście pozytywne

Osoby niepełnosprawne:

- nie widzą problemu w swojej niepełnosprawności;
- czują się normalnie i akceptują własną sytuację zdrowotną;
- nie klasyfikują siebie jako osób niepełnosprawnych;
- ukrywają swoją chorobę;
- akceptują swoją niepełnosprawność – uważają, że inny nie znaczy gorszy;
- są wesołe i otwarte na innych,
- uważają, że mimo swoich ograniczeń są w stanie wiele osiągnąć;
- są odważne w podejmowaniu wyzwań.

Podejście nieprzyjazne osób niepełnosprawnych wobec siebie

Osoby niepełnosprawne:

- są zrozpaczone z powodu swojej dysfunkcji;
- mają poczucie winy lub poczucie krzywdy;

- przeżywają swoje ograniczenie;
- odczuwają dyskomfort, słabość, niemoc, bezsilność, rozczarowanie, zakłopotanie;
- czują się samotne, mają poczucie izolacji;
- odczuwają zmęczenie;
- przeżywają odrzucenie;
- są wycofane;
- są zamknięte w sobie;
- cierpią;
- są roszczeniowe.

Ilustrację zagadnienia do analizy stanowią poniżej zaprezentowane wiersze uczennicy jednej ze szkół z rejonu działania Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Poddębicach. W swoich wierszach dziewczyna zdecydowała się na zaproszenie wszystkich czytających niniejsze opracowanie do świata niepełnosprawności.

Martyna Zarębska

klasa 8 b

Szkoła Podstawowa im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Wartkowicach

Ból

Zawsze chciałam być szczęśliwa
Zawsze chciałam w chmurach pływać
Widzieć świat w kolorach wielu
I uśmiechać się bez celu.

Lecz ból moją duszę dopadł
I jak drzazga wbił się w skórę.
To towarzysz mego życia,
Który sztydzi, rani, knuje.

Jako dziecko byłam silna
Bo cel w życiu swoim miałam
Nie poddawać się i walczyć
A i tak wszystko przegrałam.

Wojnę toczę sama ze sobą
To jak ogień mnie wypala
W serce noże wciąż wbijają
To ten ból, ta moja skaza.

Lecz to wszystko już się kończy
I uniosę się na wietrze
Niczym ptak dryfować będę
A mój ból na innych przejdzie.

Dla Was koncerty to strata pieniędzy.
Dla Was koncerty to droga, paliwo.
A dla mnie koncerty to życie na nowo.
Szczęście, radość, miłość,
To spełnienie marzeń.

Na twarzy pojawia się uśmiech najszczerzy,
Najgorsze problemy w zapomniane odchodzą
Tam nie ma barier, nie ma ukrywania.
Jest śmiech i jest dobra zabawa.

Wózek wcale nie jest przeszkodą,
wręcz przeciwnie, nareszcie jest nagrodą!
Nie ma zakładania masek.
Tam ludzie po prostu są sobą.

Koncerty to zbawienie w życiu wielu dziewczerek,
gdzie mogą, choć przez chwilę, wieść spokojne życie
bez problemów i smutków,
z uśmiechem na twarzy tak wielkim,
jak stąd do Warszawy.

Nie da się oszukać, że koncerty są snami,
które się spełniają,
jak marzenia wchodzą oknami.
Patrzysz i widzisz tłum ludzi.
Oni odkładają maski na bok.
Pokazują uczucia.
Nie boją się tego.

Czujesz wolność jak w rodzinie.
Czujesz się tam przewspaniale.
Choroby odchodzą na bok.
One same się zabawią.

Pozwól być szczęśliwym!
Tym dziewczekom, chłopom biednym,
dla których życie to piekło,
a koncerty... niebem.

Życie nabiera sensu.
Nagle kolorów ma masę.
Słońce i niebo, słonecznik i róża...
Wszystko się łączy jak jedna kałuża.

Wszyscy są jednością.
Nieważne kim jesteś.
Tam znajdziesz swój czas
i swoje idealne miejsce.

Koncerty to miejsce, gdzie się integrujesz.
Poznajesz idola, widzisz jego uśmiech.
Świat staje się lepszy,
bo stoi przed Tobą i miłość Ci daje.
Pokazuje dobro, uczy Cię kochać, dawać, pokazywać.

Więc Rodzicu mój najdroższy!
Daj mi szczęście! Daj mi świat!
Więc Rodzicu mój kochany!
Pokaż jak bardzo mnie kochasz!
Daj swą miłość!
Pozwól zdjąć ze mnie na chwilę ten ciężar,
który wszyscy zwiemy życiem.
Pozwól dotknąć nieba,
poczuć kolorowy blask,
poczuć szczęście i zabawę,
tak jak za dawnych beztroskich lat!

Chcę spełniać marzenia i być szczęśliwa,
dopóki mam szanse!
Chcę spędzać swoje życie tam razem z Wami i koncertami,
które są moim maleńkim życiem,
które są moim bijącym serduszkiem
i najszczęśliwym uśmiechem!

Więc morał z tego jeden wychodzi:
Jeśli coś Ci daje szczęście,
pozwól wejść temu przez drzwi
i zawładnąć Twoim życiem
tak jak władasz nim sam Ty.

Nie chcę

I chociaż wiem, że nie mam szans,
nie poddam się i dotknę gwiazd!
I mimo barier, które mam,
pokonam czas, choć ciężko tak.

Wojna, którą toczę gdzieś w środku,
wyniszcza mnie już wszędzie.
Spójrz! Co widzisz?

Zgubiłam się w otchłani własnej,
która ciągle mnie pożera.
„To” wygrywa, ja przegrywam.
Wszystko pętlić się zaczyna.
Ja już nie chcę tak!

Chcę się cofnąć do dzieciństwa,
gdzie beztroskie było życie.
Gdzie w psychice mej maleńkiej było wszystko znakomicie.
Gdzie normalność w moim życiu była zawsze, nie na chwilę.
Chcę się poczuć znowu wolna
i zobaczyć tamto życie.
Gdzie na twarzy zawsze uśmiech
i energia mną rządziła.
Gdzie biegałam i chodziłam...
To za sobą zostawiłam.
Ja już nie chcę tak!

Co takiego Ci zrobiłam, Boże?
Że tak ciężko mnie dziś karzesz.
Każesz dźwigać krzyż na plecach.
Takim losem mnie obdarzasz.
Przecież dzieckiem byłam dobrym.
Przecież tyle planów miałam...

Gdzie jest życie me normalne?
Gdzie przepadło?
Gdzie zniknęło?
Ja już nie chcę tak!

Zagadnienie do analizy: Potrzeby uczniów w klasie i szkole

Skojarzenia młodzieży

Uczniowie oczekują:

- zrozumienia ze strony innych,
- szacunku,
- opieki,
- wsparcia,
- tolerancji,
- akceptacji,
- traktowania równego z innymi,
- pozytywnej atmosfery,
- wzajemnej pomocy,
- szacunku,
- opieki nad słabszymi,

- współpracy,
- posiadania kolegów,
- życzliwości,
- równego traktowania wszystkich.

**Dodatkowe informacje poglądowe, przydatne w charakterystyce zagadnienia
(materiał pomocniczy dla osób prowadzących)**

Uczniowie wykazują:

- potrzeby poznawcze (wiedzy, ciekawości świata, nowości, rozwoju);
- potrzebę uznania;
- potrzebę uwagi;
- potrzebę sukcesu;
- potrzebę zrozumienia;
- potrzebę przynależności;
- potrzebę nawiązywania i podtrzymywania przyjaznych kontaktów;
- potrzebę bezpieczeństwa (opieki, zaufania, wsparcia);
- potrzebę samorealizacji (dążenia do rozwoju, posiadania celów);
- potrzeby estetyczne (doświadczenia piękna, harmonii);
- potrzebę nowych przeżyć.

Zagadnienie do analizy:

Potrzeby uczniów niepełnosprawnych w klasie i szkole

Skojarzenia młodzieży

Uczniowie niepełnosprawni oczekują:

- szacunku,
- równouprawnienia,
- tolerancji,
- akceptacji ze strony rówieśników,
- wsparcia,
- większej uwagi ze strony innych,
- zrozumienia ze strony innych,
- równego traktowania z innymi poprzez niechęć do pokazywania swojej niepełnosprawności,
- przyjaźni,
- niwelowania barier architektonicznych poprzez instalowanie podjazdów dla wózków inwalidzkich, poręczy w toaletach, wind.

**Dodatkowe informacje poglądowe, przydatne w charakterystyce zagadnienia
(materiał pomocniczy dla osób prowadzących)**

Uczniowie niepełnosprawni wykazują:

- potrzeby poznawcze (wiedzy, ciekawości świata, nowości, rozwoju);
- potrzebę uznania;
- potrzebę uwagi;
- potrzebę sukcesu;

- potrzebę przynależności;
- potrzebę nawiązywania i podtrzymywania pozytywnych kontaktów z innymi;
- potrzebę bezpieczeństwa (opieki, zaufania, wsparcia);
- potrzebę samorealizacji (dążenia do rozwoju, posiadania celów);
- potrzeby estetyczne (doświadczenia piękna, harmonii),
- potrzebę nowych przeżyć;
- potrzebę bycia kompetentnym;
- potrzeby związane z transportem i przemieszczaniem się;
- potrzeby w zakresie rehabilitacji ruchowej;
- potrzeby związane z rewalidacją;
- potrzeby związane z niwelowaniem różnych barier.

Warto podkreślić, iż potrzeby osób niepełnosprawnych w klasie czy szkole – poza tymi, które dotyczą sprzętu rehabilitacyjnego i dodatkowego oprzyrządowania – nie różnią się od potrzeb uczniów w pełni sprawnych.

Wszyscy uczniowie mają takie same potrzeby psychiczne i poznawcze. Niepełnosprawność nie pozbawia potrzeb osób nią dotkniętych!

Zagadnienie do analizy:

Na jakie bariery w klasie, szkole, życiu napotykają osoby niepełnosprawne?

Skojarzenia młodzieży

Osoby niepełnosprawni napotykają na:

- niedostępność rehabilitacji;
- trudności manualne;
- bariery architektoniczne (niedostosowane toalety, brak podjazdów, schody itp.);
- barierę nietolerancji;
- barierę niezrozumienia;
- barierę wyśmiewania;
- barierę odrzucenia;
- problemy z koncentracją uwagi.

Dodatkowe informacje poglądowe, przydatne w charakterystyce zagadnienia (materiał pomocniczy dla osób prowadzących)

Osoby niepełnosprawne napotykają na:

- bariery psychospołeczne (postrzegane są jako mniej atrakcyjne i mniej produktywne, niezaradne, niezdolne do pracy);
- bariery ekonomiczne (potrzebują długiej, kosztownej rehabilitacji, terapii, zabiegów, farmakoterapii);
- bariery architektoniczne (odczuwają brak przystosowanych podjazdów, wind w instytucjach publicznych, napotykają na różnice poziomów między stopniami, złe podjazdy, zbyt wąskie drzwi);
- bariery psychologiczne (odczuwają niechęć ze strony innych, izolację, odtrącanie, niezrozumienie, doświadczają wyśmiewania przez innych, złej atmosfery w klasie, słabej pozycji społecznej, izolowania i okazywana niechęci);

- bariery organizacyjne dotyczące procesu lekcyjnego (za trudne treści programowe, hałas, zbyt liczne klasy, brak pomocy kolegów, brak możliwości korzystania z alternatywnych sposobów komunikowania się, brak dostępu do wszystkich możliwych form rehabilitacji, brak środków finansowych w szkołach na zakup niezbędnych pomocy dydaktycznych i terapeutycznych).

Zagadnienie do analizy:

Postawy rówieśników wobec osób niepełnosprawnych w klasie, szkole, w najbliższym otoczeniu. Jak niepełnosprawni są traktowani przez swoich w pełni sprawnych rówieśników?

Skojarzenia młodzieży

Osoby niepełnosprawne mogą wywoływać:

- odczucia negatywne (unikanie kontaktu, wyśmiewanie, wytykanie wad, brak akceptacji, arogancja, okazywanie litości, pogardy, krytyka itp.);
- reakcje pozytywne (pomoc świadczona w miarę możliwości, integracja, współczucie, życzliwość, docenianie, równe traktowanie, wyrozumiałość, uświadamianie błędów poprzez tłumaczenie, okazywanie szacunku, akceptacja, życzliwość, zrozumienie).

Dodatkowe informacje poglądowe, przydatne w charakterystyce zagadnienia (materiał pomocniczy dla osób prowadzących)

Wiele osób, nie mając bezpośredniego kontaktu z niepełnosprawnymi, różnie je sobie wyobraża, nawet umniejsza ich wartość. Bywa też, że w świadomości osób w pełni sprawnych niepełnosprawni funkcjonują realnie i pozytywnie.

Zdarza się jednak, że odbiór osób z dysfunkcjami nie jest pozytywny, co można usłyszeć w rozmowach, czy wynika to z relacji samych niepełnosprawnych.

Negatywne postawy są następstwem stereotypów funkcjonujących w społeczeństwie, np. kiedy niepełnosprawni postrzegani są jako osoby niezaradne i mniej atrakcyjne.

Ponieważ człowiek jest skłonny ulegać stereotypom wyglądu i funkcjonowania innych ludzi, ich „inność” budzi niepokój, zdziwienie i zachowywanie dystansu.

Postawa pozytywna w odbiorze osób niepełnosprawnych przejawia się jako:

- obiektywna ocena drugiej osoby;
- dostrzeganie zalet, możliwości, osiągnięć mimo ograniczeń;
- akceptacja i życzliwość.

Postawa negatywna w odbiorze osób niepełnosprawnych przejawia się jako:

- unikanie,
- brak akceptacji,
- poniżanie,
- izolowanie,
- krytykowanie,
- okazywanie litości lub pogardy,
- niedocenianie,

- wyśmiewanie,
- obrażanie.

Ważna jest osoba, a nie jej niepełnosprawność!!!

Zagadnienie do analizy: Talenty osób niepełnosprawnych

Skojarzenia młodzieży

Osoby niepełnosprawne przejawiają:

- uzdolnienia plastyczne, wokalne i aktorskie;
- zdolności do nawiązywania kontaktów;
- umiejętność radzenia sobie w życiu codziennym;
- umiejętność pokonywania trudności;
- zdolności do przystosowywania się do określonych sytuacji.

Dodatkowe informacje poglądowe, przydatne w charakterystyce zagadnienia (materiał pomocniczy dla osób prowadzących)

Dla każdego człowieka talent może oznaczać coś zupełnie innego i każdy człowiek może go inaczej rozumieć.

Najczęściej talent oceniany jest przez pryzmat osiągnięć artystycznych, sportowych czy naukowych, ale bywają też talenty niepozorne – wykorzystywane na co dzień.

Niepełnosprawni, pokonując każdego dnia trudności związane z ograniczeniami, manifestują swoje talenty poprzez radzenie sobie z przeszkodami. Bo czyż nie jest talentem zorganizowanie sobie życia przez osobę niewidomą czy głuchą albo całkowicie sparaliżowaną?

Człowiekiem utalentowanym stajemy się z chwilą podjęcia wysiłku, żeby odkryć swoje możliwości i móc je wykorzystywać.

Jak przekonuje znany polski historyk Zbigniew Kiełb: *Warto spotykać w życiu ludzi z pasją. Pasją, która nie tylko inspirowe, ale również pomaga żyć, czyniąc to nasze życie o wiele ciekawszym doświadczeniem.*

Talent osób niepełnosprawnych może manifestować się jako cierpliwość, wytrwałość, umiejętność szydełkowania, robienia na drutach czy malowania farbami, jako gra w piłkę, biegi terenowe, wykonywanie żmudnych zajęć itp.

Zagadnienie do analizy: Czego osoby w pełni sprawne mogą uczyć się od osób niepełnosprawnych?

Skojarzenia młodzieży

Osoby w pełni sprawne mogą nauczyć się od osób niepełnosprawnych:

- akceptacji,
- pozytywnego myślenia,

- doceniania życia,
- waleczności,
- niepoddawania się,
- równości,
- wrażliwości,
- szczerości i prawdomówności,
- otwartości,
- dostrzegania potrzeb innych,
- pogody ducha,
- radości.

**Dodatkowe informacje poglądowe, przydatne w charakterystyce zagadnienia
(materiał pomocniczy dla osób prowadzących)**

Osoby w pełni sprawne mogą nauczyć się od osób niepełnosprawnych:

- pokory,
- wytrwałości,
- serdeczności,
- determinacji,
- uporu,
- wrażliwości na potrzeby innych,
- sumienności,
- uczciwości,
- prawdomówności,
- zaufania,
- bezinteresowności,
- bezpośredniości,
- doceniania siebie,
- zauważania w innych dobra,
- właściwej hierarchii wartości (w obliczu niepełnosprawności problemy osób w pełni sprawnych stają się mniej znaczące).

Zagadnienie do analizy:

Co dla osób w pełni sprawnych oznacza życie obok osób niepełnosprawnych?

Skojarzenia młodzieży

Osoby w pełni sprawne mogą nauczyć się od osób niepełnosprawnych:

- tolerancji,
- okazywania cierpliwości,
- wyrażania akceptacji,
- patrzenia na świat z innej perspektywy,
- udzielania wsparcia,
- okazywania współczucia,
- wrażliwości na sytuację innych.

Dodatkowe informacje poglądowe, przydatne w charakterystyce zagadnienia (materiał pomocniczy dla osób prowadzących)

Osoby w pełni sprawne mogą nauczyć od osób niepełnosprawnych:

- zwracania uwagi na potrzeby innych,
- wrażliwości na potrzeby innych i opiekowania się nimi,
- udzielania wsparcia,
- wyrażania troski,
- przyjmowania wyzwań,
- okazywania gotowości do pomagania,
- zmiany perspektywy patrzenia na życie,
- doceniania tego, czym dysponują.

Wytwory pracy dorosłych uczestników debaty

Zagadnienie do analizy:

Wizja wsparcia osób niepełnosprawnych w środowisku lokalnym

Skojarzenia dorosłych

Osoby dorosłe oczekują wsparcia osób niepełnosprawnych w formach takich jak:

- spotkania integracyjne;
- tworzenie miejsc pracy;
- dostęp do rehabilitacji;
- poradnictwo psychologiczne;
- likwidacja barier, np. architektonicznych;
- poprawa sytuacji materialnej;
- uwrażliwienie społeczności lokalnej na potrzeby osób niepełnosprawnych;
- wspieranie rodzin osób niepełnosprawnych poprzez indywidualną długofalową pracę z tymi rodzinami;
- edukacja włączająca.

Zagadnienie do analizy:

Sytuacja osób niepełnosprawnych w środowisku lokalnym

Skojarzenia dorosłych

Osoby dorosłe wskazują poniższe rodzaje przeszkód determinujących sytuację osób niepełnosprawnych:

- trudności komunikacyjne,
- brak wspólnych spotkań,
- wykluczenie,
- przeżywanie obaw i strach związany z niepełnosprawnością,
- trudna sytuacja materialna,
- poczucie wyobcowania,
- trudności w dostępie do rehabilitacji,
- trudności na rynku pracy,
- samotność.

Podsumowanie

Uczestnicy młodzieżowej debaty *Od niepełnosprawności do godności* z dużym zaangażowaniem włączyli się w pracę, bardzo merytorycznie i rzeczowo odnosząc się do problematyki niepełnosprawności.

Młodzież wykazała dużą wrażliwość na potrzeby osób niepełnosprawnych i bardzo trafnie wskazała postawy oczekiwane przez kolegów z dysfunkcjami, dotyczące zarówno warunków szkolnych, jak i życia codziennego.

Uczniowie podali wiele możliwych do realizacji form pomocy osobom niepełnosprawnym oraz ich wspierania przez w pełni sprawnych rówieśników. Zauważyli ogromny pozytywny wpływ niepełnosprawnych na kształtowanie się uniwersalnego systemu wartości i prospołecznych postaw osób w pełni sprawnych.

Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
tel. 22 345 37 00, fax 22 345 37 70
e-mail: sekretariat@ore.edu.pl

www.ore.edu.pl

